

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 maja 2025 r.

w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976

W czerwcu 1976 roku polscy robotnicy upomnieli się o godność człowieka. Demonstracje, które największą skalę osiągnęły w Radomiu, Ursusie i Płocku, objęły 24 ówczesne województwa.

Protest rozpoczęty w Radomiu był szczególny w przekroju historycznym całego okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Władze pod presją społeczeństwa wycofały się, po raz pierwszy w czasie rządów komunistycznych, z podjętych decyzji. W tym wypadku chodziło o planowane drastyczne podwyżki cen artykułów spożywczych. Zapowiedziane zmiany cen były iskrą rozpoczynającą w dniu 25 czerwca 1976 roku kolejne wybuchy ludzkiego niezadowolenia.

Dziś pragniemy podkreślić, że był to początek konsolidacji opozycji i działalności ruchów, które doprowadziły do obalenia komunizmu nie tylko w Polsce, ale także w pozostałych krajach europejskich „bloku wschodniego”, zniewolonych w systemie komunistycznym. Bezpośrednio po wydarzeniach Czerwca 1976 roku powstał Komitet Obrony Robotników, a w 1977 roku Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela.

Te niewątpliwe sukcesy, które wywalczyli robotnicy, miały jednak tragiczne konsekwencje już w dniu protestów, kiedy do zdławienia pokojowych demonstracji zostały skierowane jednostki Milicji Obywatelskiej i Zmotoryzowanych Oddziałów Milicji Obywatelskiej. Tylko do Radomia zostało przewiezionych ponad 1500 funkcjonariuszy. Działania władz partii doprowadziły do zwiększenia oporu. Walki uliczne trwały do wieczora, ich pierwszymi ofiarami byli: Jan Łabęcki i Tadeusz Ząbecki. Największym dramatem tamtych dni, przy brutalnym spacyfikowaniu manifestujących, nie było użycie milicyjnych pałek, petard gazowych czy armatek wodnych, a fakt, że „brat wystąpił przeciwko bratu”.

Represje najmocniej dotknęły Radom, który do dziś musi mierzyć się z konsekwencjami decyzji podjętych w 1976 roku. Zatrzymano po protestach ponad 900 osób. Większość z nich straciła pracę, doświadczyła tortur, w tym osławionych „ścieżek zdrowia”, a także była więziona. Totalitarny aparat sądowniczy, szczególnie w Radomiu, wydawał wysokie i bardzo surowe wyroki przeciwko protestującym. Były nieporównywalnie wyższe w porównaniu

z wyrokami wydawanymi przy kneblowaniu innych protestów społecznych w historii Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Opuszczając więzienia i areszty, byli już naznaczeni przez reżimowe media pogardliwym mianem „warcholów”. Wielu z nich przez lata nie mogło podjąć pracy w efekcie decyzji władz, a także w wyniku utraty zdrowia. Pozostawali bez środków do życia. Dziś już wiemy, że ich oprawcy pozostali bezkarni. Tak jest również w przypadku niewyjaśnionej do końca śmierci sługi bożego Księdza Romana Kotlarza. Ten niezłomny kapłan 25 czerwca 1976 roku błogosławił radomskich robotników i był wśród nich. Pobity przez „nieznanych sprawców” zmarł 18 sierpnia 1976 roku. Radom także poniósł konsekwencje ekonomiczne. W bezprecedensowym wymiarze wstrzymano wówczas rozwój miasta i regionu.

Naszym obowiązkiem jest przekazanie kolejnym pokoleniom prawdy historycznej o tamtych wydarzeniach. Totalitarna władza przez lata czyniła wszystko, aby umniejszyć ich znaczenie, a bohaterów przedstawić jako bandytów i chuliganów. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ma tu szczególne znaczenie w przywracaniu należnego miejsca wydarzeniom Czerwca 1976, zauważając równocześnie piękno tamtych dni, związane z rodzącą się wtedy solidarnością pomiędzy różnymi grupami społecznymi w dążeniu do ludzkiej godności i pełni wolności.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej w 50. rocznicę wydarzeń z dnia 25 czerwca 1976 roku w Radomiu, Ursusie i Płocku, ustanawia rok 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976, składając hołd wszystkim ofiarom represji, ich rodzinom oraz każdemu kto z odwagą i wiarą w niepodległą Polskę brał udział w manifestacjach w całym kraju. Wyrażamy wdzięczność wszystkim, którzy nieśli pomoc ludziom skrzywdzonym. Nauka płynąca z ofiary poniesionej przez polskich robotników protestujących w czerwcu 1976 roku nakazuje nam zachowanie szczególnej troski o sprawiedliwość społeczną, naukę patriotyzmu i umiłowanie wolności.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Małgorzata KIDAWA-BŁOŃSKA